

NY RAFI-TENY

1. NY TSIRIN-TENY :

Teny misy heviny, tsy azo vahavahana intsony, tsy mahaleo tena fa tsy maintsy miaraka amin'ny fototeny.
Ny tsirin-teny dia ny tovana, tovana, tsofoka, tsirin-teny sara-droa.

Ny tovana :

Ireo tsirin-teny mirafitra eo alohan'ny fototeny.

Oh :

Mi-anatra

Ny tovana :

Ireo tsirin-teny mirafitra aorian'ny fototeny.

Oh :

Vaki-ana

Kalo-ina

Ny tsofoka na sisika :

Ireo tsirin-teny mitsofoka na misisika anatin'ny fototeny

Toy izao ny firafiny :

Renifeo voalohany amin'ny fototeny + tsofoka + fototeny

V -in- idy

T -om- any

Mandrakariva ny tsofoka dia zana-peo miampy Renifeo : -ol-, -al-, -in-...

Ny tsirin-teny sara-droa :

Tsirin-teny ahitana singany roa ka ny singany iray eo alohan'ny fototeny ary ny singany iray aorian'ny fototeny.

- Ny singany voalohany dia avy amin'ny tovana m-, mi-, ma-, man-... izay andatsahana ny Renifeo m-, ka tonga - m-, - i -, - a -, - an - ....
- Ny singany faharoa aorian'ny fototeny dia tovana -ana.

Toy izao no firafiny :

Tovona

+

fototeny

+

tovana

Oh :

an

-ary

-ana

NB : Ny sampan-teny dia ny firafetan'ny fototeny sy ny tsirin-teny.

2. NY FANDRASANA TENY :

Ireo tokony ho hita rehefa mandrasa teny :

- Fototeny ;
- Tovona -tovana ;
- Tsirin-teny sara-droa ;
- Tsirin-teny filazam-potoana ;
- Fanatsaram-peo ;
- Fanita-pototeny ;
- Tsirin-teny famoronana anarana ;
- Mpisolo tena tampisaka.

2-1-Ny fototeny :

Ny fototeny verin-droa :

Fototeny tsotra no averina indroa

Oh :

Jerijery : jeri + jery

Resadresaka : resaka + resaka

Ny fototeny tsotra :

Ireo izay niandohan'ny sampan-teny rehetra:

- Mianatra
- Mananatra
- Voaanatra
- Anarina
- Ianarana
- Ananarana
- Mampianatra
- Mifampianatra
- Mpianatra
- Mpampianatra
- Fianatra
- Fianarana
- Fampianarana

ANATRA

2-2- Ny tovana :

Ny tovona mivaky :

Ahitana vakiny miova sy vakiny tsy miova.

- **Ireto avy ny tovona mivaky :**

m-φ-, m-i-, m-a-, m-an-, m-ana-, m-anka-, m-ian-, m-aha-.

Oh :

miakatra : m- i – akatra.

m-i : tovona mivaky.

m- : tsirin-teny filazam-potoana ankehitriny, vakiny miova.

-i- : vakiny tsy miova.

akatra : fototeny.

Oh :

Manova : m – an – ova.

m-an : tovona mivaky.

m- : tsirin-teny filazam-potoana ankehitriny, vakiny miova.

-an- : vakiny tsy miova.

-ova : fototeny.

Vakiny miova ny “m-” rehefa afaka mifanolo amin’ny m-/n-/h-/f-/mp-/.

- **Ny tovona tsy mivaky :**

Tovona tokana fa tsy ahitana vakiny : a-, voa-, tafa-, ha-.

Oh :

avoaka : φ-a-voaka.

φ : filazam-potoana ankehitriny.

-a- : tovona tsy mivaky.

Voaka : fototeny.

- **Ny tovona sosona :**

Ny tovona mivaky no asiana tsofoka – if – na – amp – eo anelanelan’ny vakiny miova sy ny vakiny tsy miova.

Oh :

mifanary : m – if – an – ary

Vakiny miova	+	- if -	+	vakiny tsy miova
		-amp-		
		-amp-if -		
		-if-amp -		

Oh :

Mifanary : m – if – an – ary.

m-if-an : tovona sosona ahitana tsofoka -if-.

-ary : fototeny.

Ireto avy ny tovana :

Filaza tsotra

Oh :

Lazaina : – ϕ – laza – ina.

Torio : ϕ -tory -o.

2-4- Ny tsirin-teny sara-droa :

Ireto avy :

ϕ	-ana
i-	-ana
a	-ana
an-	-ana
ana-	-ana
ian-	-ana
anka-	-ana
aha-	-ana

Oh :

Odiana : ϕ - ϕ - ody -ana.

2-5- Ny tsirin-teny filazam-potoana :

Ahitana ny fifamalian'ny ankehitriny/ lasa/ ho avy.

m-/ n-/ h-	ohatra : m-i-jery/ n-i-jery/ h-i-jery.
ϕ -/ no-/ho-	ohatra : ϕ -valy-ana/ no- valiana/ ho-valiana.
ϕ -/ n (0) -/h (0) –	ohatra : ϕ -atoro/n (0) -atoro /h (0) -atoro.

2-6- Ny fanatsaram-peo :

Renifeo tokana apetraka eo anelanelan'ny fototeny sy tovana Ireto avy ny fanatsaram-peo : -n-, -s-, -v-, -z-.

Oh :

Tovozina : ϕ -tovo – z – ina.

2-7- Ny fanita-pototeny :

Zana-peo miampy renifeo, mipetraka eo anelanelan'ny fototeny sy tovana.

Ireto avy ny **fanita-pototeny** : -an-, -as-, -av-, -az-.

Oh :

Ividianana : i-vidi-an-ana.

2-8- Ny tsirin-teny famoronana anarana :

Ny tovana :

mp-+vakiny tsy miova= tovana mivaky

Oh :

Mpanoratra : mp – an – soratra.

f - + vakiny tsy miova=tovona mivaky

Oh :

Fianatra : f – i – anatra.

f/mp-

+

-if-

+

vakiny tsy miova

- amp -

- if amp -

- amp if -

Oh :

Mpampianatra : mp – amp – i – anatra.

Ny tovana :

fototeny + **ana**

Oh :

Tetezana : tety-z-ana

fototeny + **ina**

Oh :

Lomorina : lomotr(a)-ina

Ny tsirin-teny sara-droa :

f- vakiny tsy miova - fototeny - ana

Oh :

Fodiana : f – Φ – ody – ana.

Fahatsiarovana : f – aha – tsiaro – v – ana.

3. NY SOKAJIN-TENY :

Teny entina ilazana ny karazan-teny fampiasa hamoronana fehezanteny.

Ireo sokajin-teny amin'ny teny malagasy.

a. Ny matoanteny :

Oh :

Mandrora ; miteny.

b. Anaran-tsamirery :

Oh :

Randria ; Nivo.

d. Anarana iombonana :

Oh :

Seza, satroka, boky.

e. Ny mpanoritra :

Oh :

re, i, ny, ilay, ikala.

f. Ny mpamari-toetra :

Oh :

Tsara, ratsy, hendry, marina.

g. Ny mpamaritra isa :

Oh :

Iray, roa, telo, arivo.

h. Ny mpisolo fotoana :

Oh :

Androany, isan'andro, anio, omaly.

i. Ny mpisolo tena :

Oh :

Izaho, ianao, izy ireo.

j. Ny mpisolo tena tampisaka :

Oh :

-ko, -nao, -ntsika, -tsika, -nareo.

k. Ny mpisolo manondro :

Oh :

Iny, ireto, ity.

l. Ny mpisolo toerana :

Oh :

Any, aty, eo, ety.

m. Ny mpisolo manambara :

Oh :

Hoy.

n. Ny mpisolo manolotra :

Oh :

Inty, indreto, indroa, indreny.

o. Ny kian-teny :

Oh :

no, dia.

p. Ny mpisolo manontany :

Oh :

Taiza ? Inona ? oviana ? Maninona ? Firy ?

r. Ny mpampiankin-teny :

Oh :

Amin', aman-, an', n, an-, ana.

s. Ny tambin-teny :

Teny kely manampy hevitra ny teny iray. Mipetraka aorian'ny teny faritany. Tsy azo soloina teny mifanohitra aminy.

Oh :

Mifanaraka tsara izy.

Safoiny kely ny lohany.

Mitsiky kely izy.

Ireto avy ny tambin-teny : tokoa, ihany, mihitsy, sahady, loatra, (...).

t. Ny manampy :

Teny kely mipetraka eo alohany teny iray (EM na L) nefa tsy mpanoritra toy ny : te, mbola, mila, sendra, madiva, tokony, tsy maintsy, samy, samia, mba, (...).

Oh :

Te hilalao ny ankizy.

Sendra nandalo aho.

Roa ihany ny mpanampy amin'ny L dia ny daholo, avokoa

Oh :

Hendry avokoa ny zaza.

Milalao daholo ny ankizy.

v. Ny mpampiankina fehezan-kevitra :

Ireto avy : fa, satria, raha, nony, rehefa, sao, mba, ka.

Oh :

Mitomany izy fa marary ny reniny

y. Ny mpampitohy :

Mampifandray teny roa mitovy anjara asa sy mitovy sokajy toy ny : sy, ary, dia, sao, sady, sa, na, nefa, kanefa, saingy, na.

Oh :

Sady miasa no mianatra.